

A Horvát Levéltáros Egyesület 44. Tanácskozása
Slavonski Brod, 2010. október 20-22.
(Útjelentés)

A Horvát Levéltáros Egyesület tavalyi, eszéki tanácskozásán döntött az idei találkozójuk témájáról, a „*hogyán javítsuk levéltári anyag védelmének rendszerét*”-ról. A horvát kollégák 44. tanácskozását az Slavonski Brodi Állami Levéltár rendezte Slavonski Brodban. A megnyitó ceremóniát és a bevezető előadásokat a helyi hadirokkantak közösségi házában (*Dvorana Hvidre*) tartották. Az egyesületünk nevében – horvátul – köszöntöttem a horvát és a külföldi kollégákat: *„Predsjednice! Dame i gospodo! Poštovane i drage Kolegice! Poštovane Kolege! U ime Mađarskog Arhivističkog Društva želim Vam se zahvaliti za poziv na 44-o (četrdeset i četvrto) savjetovanje Hrvatskog Arhivističkog Društva koje ste organizirali ovdje u Slavonskom Brodu. Iako još uvijek sa tremom zbog znanja hrvatskoga jezika, rado sudjelujem u Vašem savjetovanju, kao što me uvijek raduju susreti sa Vama. Tema ovogodišnjeg savjetovanja je i za nas u Madjarskoj jednako aktuelna; takodjer postavljamo pitanje „kako poboljšati sustav zaštite” arhivskog gradiva iz malo. U vezi sa time smatramo važnim prije svega prevenciju, koja zahtjeva skromnija sredstva, ali zato u digitalizaciji imamo dobre uspjehe; mikrofilmiranje je takodjer stabilno prisutna djelatnost kod nas, kao i konzervacija, pa i najosnovniji postupak, to jest arhiviranje u kutijama bez kiseline. Važno pitanje predstavlja ažurno evidentiranje arhivskog gradiva – u vezi sa time raspoložemo iskustvom u vodjenju jedinstvene elektroničke evidencije. Koristim priliku da čestitam na biranju teme savjetovanja, Vaša izlaganja i Vaše odgovore ću znatiželjno pratiti. Dozvolite mi da poželim uspješno savjetovanje i uspješan rad Redovnoj Godišnjoj Skupštini Hrvatskog Arhivističkog Društva. Hvala na pažnji (i strpljenju)!“* Az egyesület honlapján, a www.had-info.hr -n - szókásuknak megfelelően – várhatóan közre fogják adni – „galerija” linken – a köszöntőm elmondását tanúsító fényképet is.

A horvát kollégák kettő szekcióba várták az érdeklődőket. Az egyikben az iratvédelem jogszabályi feltételeivel és a nyilvántartási segédletekkel foglalkoztak az előadók, illetve a kerekasztal-beszélgetések résztvevői, a másikban pedig a szoros értelemben vett állagvédelemmel.

Az első napi plenáris ülésen kettő előadás hangzott el. A vendéglátó levéltár igazgatója, Ivan **Medved** „*Hogyán lehet javítani az állagvédelem és a megelőzés rendszerét*” (*Kako poboljšati sustav zaštite: pretpostavke i razmišljanja*) címet adta előadásának, melyen arról tájékoztatta a hallgatóságot, hogy a kérdés kapcsán az eszéki egyetemmel is kapcsolatban állnak, mint ahogy a maribori levéltáros iskolával is, ahol – értelemszerűen – nemzetközi szinten foglalkoznak e fontos kérdéssel. A referátumban, elgondolkodva a levéltárosi munka interdiszciplináris voltán, beszélt arról, hogy az érintett munkatársaknak történésznek, jogásznak, vegyésznek és fizikusnak is kell lennie. Végezetül beszélt a horvát honvédő háború alatti iratmenekítések során történt iratkárosodásokról és ezek konzekvenciájáról is.

Az „élő” anyag kapcsán az elektronikus iratokat is érintő új koncepcióról – amelynek minden részletét még nem értettem – beszélt, esetenként meglehetősen általánosan – Stjepan **Ćosić**, a Horvát Állami Levéltár főigazgatója „*Az engedélyezés és a*

levéltári információ bemutatása napjainkban” (Dostupnost i prezentacija arhivskih informacija u suvremenom okruženju) c. előadásában.

En jobbára annak a szekciónak előadásait igyekeztem meghallgatni, amely az állományvédelem jogi hátterével, illetve a védelmet szolgáló segédletek kérdésével foglalkozott. Ennek ellenére, mert nem jutott el hozzám az az információ, – hogy eltérően a programtól –, felcserélték a két szekciót. A természeti katasztrófák elleni tervekről is szólt az Arhiv-Trezor Kft. irattárosa, Davorka **Oroši** „A hivatali archiválás és igazgatás levéltári dokumentumokkal” (Profesionalno arhiviranje i upravljanje arhiviranim dokumentima) c. referátumában.

A másik szekcióban az első előadók, J. **Melik**, M. **Jeraj**, Alisa **Martek** és Borut **Gulić** a levéltári anyagvédelmet szolgáló jogszabályokat és szabványokat mutatták be. Általában érdemes odafigyelni, Dražen **Kušenre**. Előadásának címe „A levéltári fondok szellemi állagvédelmének aktuális kérdései” (Aktualna pitanja intelektualne zaštite arhivskog fonda) volt. „Viszonyunk az anyagvédelemhez” kérdést boncolgatta az eszéki főlevéltáros. Az előadásából vált világossá a számomra, hogy a – kezdve az irattárak ellenőrzésétől s bezárva a levéltári anyag rendszerezése, segédletek készítése kérdéseiig – a horvát kollégák a szellemi állagvédelem alatt az állagvédelem elméleti kérdéseit értik. A gyakorlatból kiindulva javasolta a levéltári elmélet és gyakorlat önkritikus újragondolását. A tuzlai Izet **Šabotić** – ún. szellemi állagvédelem szemszögéből nézve – tájékoztatta a hallgatóságot a forráskiadványok bosznia-hercegovinai tapasztalatokról. (Objavljuvanje arhivskog gradiva (povijesnog izvora) kao vid intelektualne zaštite – iskustvo bosansko hercegovačkih arhivista) Délután e szekció is kerekasztal-beszélgetést tartott, itt kifejezetten a levéltári könyvtárak helyéről és szerepéről vitáztak a kollégák. (Erről az gondolom, ha ennyire súlyozott kérdésnek tartják, úgy megérné a számukra, ha erre külön konferenciát szerveznének.)

A következő napon a rijekai Zoran **Stanković**, aki egyébként jogász a „közigazgatási eljárásról szóló új törvény levéltári alkalmazása” -ról (Primjene novog Zakona o upravnom postupku u arhivskom poslovanju) beszélt. A „szellemi” állagvédelem konkrétabb példáival foglalkozott az utána következő három előadó: M. **Maroja**: „Az anyagvédelem problémái Zadarban a levéltáron kívül” (Problemi zaštite gradiva izvan arhiva na primjeru Državnog arhiva u Zadru u posljednjem desetljeću), a magyar származású és a nyelvünket kizűnően beszélő Elizabet **Kuk**: „Az egyházi iratok védelme az elmúlt évtizedben” (Zaštita dokumentacije vjerskih zajednica) és végül K. **Ibrišimović**: „A »csődös« iratok kezelése” (Važnost sređivanja gradiva prilikom stečaja/likvidacije).

Délután meglátogattam mindkét kerekasztal-beszélgetést. Az irattári felügyelet témáját járta körül az egyik csapat, melynek Silvija **Babić** volt a moderátora. A Horvát Állami Levéltárban dolgozó kolleganő elismert országos szakértője e kérdésnek. Kanadai és ausztrál tapasztalatokat felhasználva egy, a funkcionális elvnek megfelelő, koncepciót dolgozott ki az irattári őrzési idők listáját illetően. Ennek 193 oldalas kéziratát is bemutatta, nyilván vázaltszerűen, néhány percben a hallgatóságnak. Mindenesetre a beszélgetés részt vevői rendkívül lelkesen vitatkoztak az irattári tervekről, az őrzési idő értelmezési különbségeiről. Utána ismertette a szintén zágrábi R. **Bučin** az ARHINET-et, ami egyébként fent van Horvát Állami Levéltár honlapján is. A kolléga bemutatta a program felépítését. Ami a belőlük nyerhető információkat illeti, nagyon részletes, talán egy kicsit bonyolult is.

Darko **Rubčić** vezette a másik kerekasztal-beszélgetést. A hogyan segíti a munkát a levéltárak együttműködése a helyi közösségekkel kérdésre keresve választ, mutatta be prezentációját a Zágrábi Állami Levéltár főtanácsosa. Ő ezzel problémával már foglalkozott a korábbi vándorgyűléseken is. Ez esetben is kihangsúlyozta, hogy az együttműködéseknek ez a formája emeli a levéltárakban folyó munka minőségét is.

Az egykori Pozsega vármegyei kirándulás során, melynek költségeit természetesen nem számoltam el, az slavonski brodi kollégák megmutatták a cerniki ferences kolostort, Pozsegát és végül a kutjevoi borvidék központját.

Ismét megjegyezném, hogy a horvát egyesület kiváló kapcsolatot ápol a köz- és privátszférában irattárosokkal, akik közül többen tagjai is az egyesületnek. Eddig mindig szót kaptak az egyesületi vándorgyűléseken az irattárosok is. Az idei programban – az iratok védelme és a nyilvántartások okán – szintén voltak előadók. Azon túl, hogy – nyilvánvalóan – e szoros(abb) kapcsolat a levéltárosok napi munkáját is segíti, támogatókat is könnyebben talál a horvát egyesület. Mindenesetre újfent megfontolásra ajánlom az MLE választmánya figyelmébe ezt a gyakorlatot.

A horvát kollégák, mint az az utóbbi két évben is történt – a vándorgyűlésük szervezésének technikai megoldására (logisztika: szállások, étkezés, kirándulás, autóbuszok stb.) egy rendezvényszervező vállalkozást szoktak megbízni az utóbbi években. Állítólag így olcsóbban jönnek ki.

A kongresszus részt vevői közül hatan érkeztünk a horvát határokon túlról, mégpedig Bosznia-Hercegovinából, Magyarországról, Szerbiából és Szlovéniából. A horvát kollégák – mint mindig – kiváló vendéglátóknak bizonyultak.

Kaposvár, 2010. december 15.

dr. Bősze Sándor
levéltár-igazgató, választmányi tag